

NEJLEPŠÍ

KNIHY

DĚTEM

Výběr z českých knih
pro děti a mládež
2013/2014

Tato publikace vychází s laskavým přispěním
Ministerstva kultury České republiky
a Státního fondu kultury.

ÚVODEM

I knihy mají své osudy. Výrok, připisovaný antickému učenici Terentianovi, se většinou cituje v souvislosti s obdobími, v nichž psané slovo a jeho tvůrci zažívali politické perzekuce. Obecněji vzato však neztrácí na platnosti ani čtvrtstoletí poté, co jsme tuto kapitolu literárních dějin snad nadobro uzavřeli. Vždyť ani v podmínkách svobodného trhu – regulovaného pouze dobrou vůlí vydavatelů zaujmout obecnost natolik, aby to prospívalo i jejich podnikání – knihy nutně nenaplňují svůj úkol snadno. Zvlášť při pohledu na plné pulty a každoroční tisíčovky novinek lze tušit, že mezi vámi čtenáři je řada těch, kdo ocení podanou ruku ve spleti nabídky, již dnes přehlacená západní kultura čelí.

Pro vzoru francouzských a německých stavovských organizací a díky zkušenostem Svazu českých knihkupců a nakladatelů a České sekce Mezinárodní organizace pro knihu pro děti a mládež (IBBY) vám proto už podruhé předkládáme výběr pozoruhodných titulů, které v oblasti původní tvorby pro děti a mládež vyšly za posledního půldruhého roku. Činíme tak poprvé i v tištěné podobě, mimo virtuální prostor internetu, abyste se k tomuto volně šiřitelnému katalogu mohli pohotově vracet především vy, rodiče, prarodiče a další příbuzní, oceníte-li v něm spolčnicka při hledání dárků pro své nejmenší a pro milé chvíle strávené v kruhu nejbližších. Pedagogy, knihovníky a další aktivisty občanských sdružení pro práci s knihou bychom zase chtěli upozornit na podnětné tituly pro literární výchovu, tvořivou dramatikou či jinou záslušnou činnost, poukazující na význam četby při emočním zrání mladé generace, při posilování ducha samostatnosti a konkurenceschopnosti. A v neposlední řadě věříme, že některé typy ocenění i ti dospívající, kteří si osudy svého čtení rádi určují sami.

Náš výběr 35 titulů z oblasti beletrie a literatury faktu pro děti a mládež neopomněl krom prózy a poezie ani slibně se

rozvíjející fenomén komiksu (nebo též grafického románu), obrozující se sféru autorských ilustrovaných knih a rovněž křížení žánrů, vstřícně přijímané i v mezinárodním srovnání. Až na odůvodněné případy ale nepřihlížíme k prostým reediciím děl, jež se v povědomí o kvalitní literatuře etablovala už před desetiletími. Nepodchycujeme tu ani tituly překladové, byť i zde se rok co rok nabízí srovnatelné množství cenných počinů, ani oblast didaktické literatury. Ačkoli totiž náš výběr abecedně uspořádaný podle příjmení autorů usiluje pomoci při rozhodování dospělým, prvotním adresátem zařazených knih je vždy předškolák a školák – ideálně ve společnosti průvodce, který se s ním ochotně vrátí do krajin dětství.

Ohlas, s nímž se loni náš katalog setkal nejen mezi čtenáři, ale i u představitelů kulturních institucí, nás zavazuje hledat další formy jeho působení nad rámec komentářů k vybraným titulům a nad rámec přehledu ocenění, jejichž udílením tato oblast české literatury reflektuje sebe sama. Ohlasy odborné obce naznačují, že tato pravidelná výroční shrnutí lze využít nejen jako podklad k úvahám nad dlouhodobějšími trendy a hodnotami, ale také jako oporu pro autorskoprávní jednání na mezinárodním poli. A koneckonců i jako základ žádoucí veřejné diskuse o podobách naší literatury pro děti a mládež, zvlášť pokud jednotlivé položky katalogu začnou aktivně žít na webových stránkách projektu.

Těšíme se s vámi brzy na shledanou na adrese www.nejlepsiknihydetem.cz! Knihy mají své osudy jen tehdy, nepřestane-li se o nich mluvit. Kdo je čte, kdo o nich debatuje a dělí se o dojmy s druhými, vzal jako Dickensův David Copperfield osud do vlastních rukou: nepřestal být hrdinou svého příběhu.

Jana Čeňková & Petr Matoušek

MIROSLAV ADAMEC

BERTA A UFO

Ilustrovala Jitka Petrová
Praha, Česká televize – Edice ČT 2014, 128 stran
ISBN 978-80-7404-128-0
věk 4+

Knižní adaptace libreta první série večerníčku, na jehož scénáři se podílel ještě režisér Ivo Hejčman, staví na komických srážkách všednosti s nadpřirozenem. Berta je mrňavá, boubelatá, brýlatá a hlavně sama, a proto ocení, když jí při vybíjené zachráně od potupy míč mimozemského původu. Ba co víc, její nový zelený kamarád dokáže zázraky! Postupně si tedy její rodiče a spolužáci ze školky zvykají jak na zážitky paranormálního charakteru, tak na užitečné chvíle, kdy se Bertin ochránce mění v ufo, ufofén i ufobaterku, ve vánoční ufohvězdu či v ufobublíku, což přijde vhod mamince zaměstnané ve výzkumném ústavu hraček. Při zpracovávání klasického příběhu outsidersa, jemuž kouzelný společník zprostředkovává fantastickou krásu dětství, využili autor i ilustrátorka gejzír novátorských nápadů a vydají se také do vesmíru, kam by holčičku doma normálně nepustili.

Miroslav Adamec (1957) vystudoval dramaturgii a scenáristiku na pražské FAMU. Od roku 1987 vytvořil desítky her či scénářů mj. pro děti a mládež (*V peřině, Proč bychom se netopili* ad.). Mimoszem-

šťanům zasvětil film *UF-Oni jsou tady* (1989) a rejdy na obloze vylíčil též v grotesce *Teprve v Nebi jde o život!* (2004). Působí jako předseda Asociace režisérů a scenáristů (ARAS). Autor televizní pohádky *Škola princů* (2011) zaujal nejmladší školáky i příběhem ze savany *Sluneční hroch Oranžoch* (2004).

Jitka Petrová (1975) absolvovala ateliér animace na pražské VŠUP a věnuje se grafice, knižní ilustraci a webdesignu. Za doprovod výboru z české poezie 20. století *V Tramtárii, tam je hej* (2004) získala Zlatou stuhu a Výroční cenu Albatrosu. Za počítačovou hru pro knihu *Krtčí výlety* (2006, s Janem Hlaváčem) obdržela Cenu Josefa Hlávky a byla nominována do vídeňské soutěže Top Talent (oboji 2004). Vedle dvou sérií večerníků o Bertě a Ufovi (2007–2010) se její hravý rukopis uplatňuje v řadě prací pro nejmenší od lepoprela Jiřího Žáčka *O odvážném autičku* (2008) až po umělecko-naučné projekty (*Můj první slovník českého jazyka*, 2008).

PETR BORKOVEC

VŠECHNO JE TO NA ZAHRADĚ

Ilustroval Filip Pošivač
Praha, Běžiliška 2013, neustránkováno
ISBN 978-80-86471-42-6
věk 4+

Ve veršovaném leporelu zavedeného básníka, které patří k prvním počínům nového nakladatelství Běžiliška, procházejí dvě sestřičky („jedna malá, druhá trochu větší“) zdánlivě letmo, a přece s všeobjímající dětskou představivostí prostorem zahrady. Vnímají přirozené místo živých tvorů i neživých předmětů nalezených třeba pod kamenem nebo poblíž živého plotu. Tradiční prožitky spjaté s venkovem se tak mísí s jejich fantazií (*Děláme oheň*). Subtilní scenerie i projevy koloběhu příběhy nabývají proměn v jedenácti básních, jež se představují v rozličných veršovaných útvarech a zpravidla jsou uvozeny dialogem s oběma holčičkami („Sova je pták, když spíš“ nebo „Obrátíš kámen, uvidíš / prazviřata, palidi, / přesličky a procesi...“). Také poetickou koncepcí barvitých ilustrací se tento titul řadí k mimořádným uměleckým počínům.

Petr Borkovec (1970) studoval bohemistiku na FF UK, působil jako redaktor *Literárních novin* a překladatel z ruštiny, nyní je činný v revui *Souvislosti*. Za ranou básnickou sbírku *Ochoz* (1994) získal Cenu Jiřího Ortena. Jako přírodní a křes-

ťansky orientovaný lyrik (*Mezi oknem, stolem a postelí, Polní práce*) pozoruje mýjení a mihání našich všedních životů. S nakladatelstvím a kavárnou Fra v Praze organizuje autorská čtení. Nejnověji zaujal sbírkou *Milostné básně* (2013). Leporelem *Všechno je to na zahradě* poprvé oslovuje nejmenší čtenáře.

Filip Pošivač (1986) absolvoval filmovou a televizní grafiku na VŠUP. Spolupracuje na výtvarné podobě animovaných filmů (*Malá z rybárny* Jana Baleje). Na poli ilustrace knih pro děti není nováčkem, doprovodil mj. soubor *Pomsta hadů – Mýty tchajwanských domorodců* či příběh *Tramvaj plná strašidel* (2012) Petry Braunové.

ONDŘEJ BUddeus & DAVID BÖHM

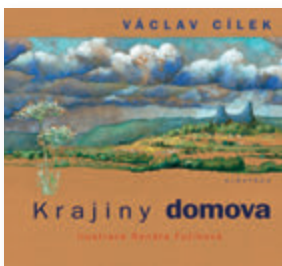
HLAVA V HLAVĚ

Ilustroval David Böhm
Praha, Labyrint / Raketa 2014, 120 stran
ISBN 978-80-86803-24-1
věk 8+

Tandem kreativního výtvarníka a básníka přináší první uměleckonaučnou „hlavopedii“, přibližující řídicí centrum lidského těla formou dialogu textu s obrazem. Nezávazná hra tvůrců s představami, které hlava na našem krku nabízí, má však přesný řád i promyšlenou strukturu a přiměje čtenáře být ustavičně ve střehu. Vstupní kapitola navozuje povědomí o předmětu studia přehledkou ustálených rčení z běžné komunikace. Výčet očí, vousů či nosů, sloužící ke kriminalistické identifikaci hlavy na jednom ze tří rozkládacích listů, uzavírají známé portréty lupiče, astronauta nebo sportovce. Nejnutnější pasáž *Co je v hlavě se zabývá* fenoménem paměti, sny a lidskou genialitou. Texty umělecké i odborné se ve výkladu střídají s rozmanitými výtvarnými technikami: od ilustrovaných básní přes filmové plakáty až po komiksy. Invenční pojednání připomene počiny, zrozené v šedesátých letech v dílnách takových výtvarníků, jako jsou Vojtěch Kubašta, Vladimír Fuka či Alois Mikulka. Dílo putavé pro čtenáře bez rozdílu věku získalo Literu za knihu pro děti a mládež 2014 i ocenění Nejkrásnější kniha roku 2013 v příslušné kategorii.

Ondřej Buddeus (1984) absolvoval skandinavistiku na FF UK a působí jako šéfredaktor literárního časopisu *Psí víno*. Překládá z němčiny a norštiny. Vydal básnickou sbírku *55 007 znaků včetně mezer* (2011) či humorně laděnou knižku pro širokou čtenářskou obec *Orangutan v zajetí má sklony k obezitě* (s Alžbětou Skálovou a Martinou Kupsovou, 2011). Za poslední sbírku básní *rorýsy* (2013) obdržel Cenu Jiřího Ortena. Tvorbu staví na konceptuálním smýšlení a hravosti napříč generacemi.

David Böhm (1982) absolvoval pražskou AVU. Je spoluzakladatelem komiksových novin *KIX* a ve volné tvorbě spolupracuje zejména s Jiřím Frantou. Ilustroval mj. africkou tragikomedii pro dospívající *Plechová Mina* (2012) Pavla Hrnčíře. Za soubor komiksových pohádek z černé Afriky *Ticho hrocha* (2009) získal Zlatou stuhu a 2. místo v soutěži o Nejkrásnější knihu roku.

VÁCLAV CÍLEK

KRAJINY DOMOVA

Ilustrovala Renáta Fučíková
Praha, Albatros 2013, 224 stran
ISBN 978-80-00-03335-8
věk 9+

„Být v krajině“ znamená pro našeho předního geologa a esejeistu „chodit, hledat a dívat se“. Stačí jí pouze považovat za neobyčejnou a ona se přizpůsobí – pak v ní objevíme i skryté hlubiny sebe sama. Ve zvlněném prostoru, který v české kotlině a moravských úvalech doznal úchvatné rozmanitosti, se 46 ilustrovaných toulek Václava Cílka zaměřuje na zajímavosti domovského oboru a poukazuje na tajuplný ráz a mentalitu horopisných útvarů. Daleko od hlučícího davu turistů nás sice ještě můžou postrašit billboardy, nicméně vyváží je autorovo pokorné poutnictví, jakým vynikali Thoreau či Wordsworth, protože velcí duchové se obejdou bez obřích plenérů – vystačí si s rozlohou naší vlasti. Tento veřejný prostor sice text dětem nijak neidealizuje („Stýkám se se starostí... a je mi jasné, kteří z nich využili svobody a dotace k tomu, aby si nakradli, a kteří chtěli zvelebit svoji obec...“), avšak nenásilná popularizace uměleckonaučné látky se tvůrci daří i díky poetice blízké skácelovskému obrazu světa. A coby nápaditý fejetonista vede Cílek dospívající k vlastnímu názoru, posiluje jejich vnímavost, vědomí posvátnosti a hrdosti.

Václav Cílek (1955), laureát Ceny Toma Stopparda za knihy *Krajiny vnitřní a vnější* (2002) a *Makom – kniha míst* (2004), v dětství pobýval v Tanzanii. Vystudoval geologii na PŘF UK, zabýval se klimatologií a vývojem krajiny. V letech 2004–2012 vedl Geologický ústav AV ČR. Tematikou přírody a postavení člověka v ní se zabývá v žánrově syntetických pojednáních *Dýchat s ptáky* (2008), *Krajina z druhé strany* (2009), *Archeus* (2010), *Prohlédni si tu zemi* (2012) či *Kráska je rozmanitost plazů* (2013, spoluautor). Vytvořil řadu popularizačních projektů pro rozhlas a televizi. Šíří pole jeho působnosti dokumentují studie *Borgesův svět* (2007) nebo antologie zenové poezie *Mrtvá kočka* (1992). Za *Krajiny domova* obdržel Zlatou stuhu 2013 v kategorii literatura faktu.

Renáta Fučíková (1964) – o ilustrátorce blíže na straně 8

PAVEL ČECH

DOBRODRUŽSTVÍ RYCHLÉ VEVERKY 1, 2

Oba svazky ilustroval autor
Havlíčkův Brod, Petrkov 2013,
56 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87595-15-2
Havlíčkův Brod, Petrkov 2013,
78 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87595-20-6
věk **6+**

Komiksový cyklus, tvořený dosud dvojicí sešitů formátu A4, míří v Čechové tvorbě tentokrát ke čtenářům mladšího školního věku a předkládá příběhy orámované dialogy otce se synem. Svazek *Velký závod* zpracovává autobiografickou vzpomínku na hračky odváženého dětství – na gumové indiány –, poněvadž synek kreslíře zatoužil po seriálu o rychlých vozech a modelu závodní formule. Tátinek mu s nostalgii přání splní a v překvapivém závěru se jejich klukovské sny protnou. Zápletka svazku *Poklad* je výpravnější. Indián Rychlá Veverka ztroskotá na ostrově a u jeho břehů narazí na majitele zkrachovalé knoflíkárně, jenž v ponorce pátrá po pokladu svého strýčka. Po peripetiích s domorodci nakonec učiní docela jiný objev – jedna dvoustrana je přitom věnována kombinované kresbě reálných knih, v níž snadno rozpoznáme autorovy milované inspirační zdroje. Tempo příběhu a jeho zábavné vsuvky, upomínající na dějová schémata klasické dobrodružné četby, ocení i dospělí.

Pavel Čech (1968) je výtvarník-autodidakt a od roku 2004 působí ve svobodném povolání. Úspěch pohádky *O čertovi* (2002) ho podnítil k vytvoření více než deseti autorských knih či komiksů pro děti a mládež, mj. příběhů *O zahradě* (2005), *O klíči* (2007), *Tajemství ostrova za prkennou ohradou* (2009) nebo pásma *Dědečkové* (cena Muriel v kategorii Nejlepší kresba 2011). Poetickými ilustracemi doprovodil např. básnický soubor Radka Malého *Listonoš vítr* (2011). Za komiks *Velké dobrodružství Pepíka Střečky* o chlapeckém outsiderovi ověřujícím si sílu přátelství získal Magnesii Literu 2013 v kategorii knih pro děti a mládež.

JIŘÍ DĚDEČEK

ŽIVOT A CESTA HROCHA OBLUDVÍKA

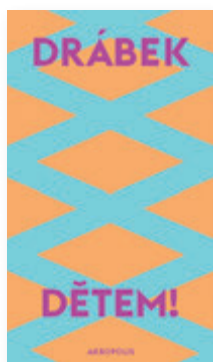
Ilustroval Petr Nikl
Praha, Limonádový Joe 2013, 164 stran
ISBN 978-80-905624-0-0
věk **6+**

Putování hrocha Obludvíka za jeho snem „umýt se v myčce a náležitě se usušit“, jelikož nenadále zmokl na zahradě své holčičí majitelky Plavunie, vroubí jedno překvapivé setkání za druhým. Postupně se k němu připojují kamarádi Vaříhouška, Složsitričko a hlavně Prachzkříd, takže si čtenáři všech věkových kategorií přijdou na své, až budou ochutnávat místopisné názvy i výroky aktérů, okořeněné nespoutanými hrátkami nonsensu. Pod zdánlivě prostými dialogy však zaznívá také vážnější tón, třeba když v Hrochově Týnci nastane loučení a všichni si jdou zase po svém. Jurodivé putování družiny přes všeliká města a visky (včetně Vrabce Králové a Čardášové Slepice) doprovázejí kresby Petra Nikla, v nichž se jemné kontury postav propojují s poprašky Prachzkříd.

Jiří Dědeček (1953), absolvent knihovnictví na FF UK a scenáristiky na FAMU, je od roku 2006 předsedou Českého PEN-klubu. V letech 1974–1985 vystupoval v autorském kabaretu s Janem Buriánem, jako písničkář nahrál desítku alb (*Zabilí trafikantku*, *Reprezentant lúzy* aj.). V baladické a pamfletické poezii pro do-

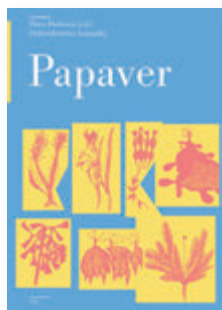
spělé (souhrnně *Blues pro slušný lidi*, 2002) se setkávají lehké popěvky s elegantními sonety a pásmo. Jazykovou invenci využívá v tvorbě pro nejmenší pravidelně, např. v básnických sbírkách *Co se stalo v ZOO* (1987), *Šli červotoči do houslí* (2001), *Uležel žele* (2005) a také v *Pohádkách o Malé tlusté víle* (2012).

Petr Nikl (1960), laureát Ceny Jindřicha Chaloupeckého 1995, je umělcem mnoha podob: malířem a ilustrátorem, performerem, tvůrcem nonsensové poezie a drobnějších próz. Tuto jeho polohu představily mj. knihy *Pohádka o Rybitince* (2001), *O Rybabě a Mořské duši* (2002), *Lingvistické pohádky* (2006), *Záhádky* (2007; kniha roku v rámci soutěže Magnesia Litera 2008, Zlatá stuha a Nejkrásnější česká kniha roku pro děti a mládež 2007) či *Divnáci v Njújorku* (2012). Ve vzpomínkovém souboru *Foukací povídky* (2013) se inspiroval hračkami své matky, výtvarnice Libuše Niklové.

DAVID DRÁBEK DĚTEM!

Ilustrovala Andrea Králová
Praha, Akropolis 2013, 184 stran
ISBN 978-80-7470-050-7
věk **11+**

DORA DUTKOVÁ (ED.) PAPAVER

Ilustrovala editorka
Praha, Argo 2013, 64 stran
ISBN 978-80-257-0954-2
věk **12+**

V sebraných spisech předního českého postmoderního dramatika přišla nyní řada na čtveřici her pro dětské divadélko Minor. Drábek v nich opět svěbytně paroduje sladkoboly nedávné minulosti a surreálně rozchází plnými hrstmi v replikách postav i v režijních poznámkách bušících do ikon, s nimiž sám vyrůstal. Ale ať už jde o další vynálezy Myspulina ze Čtyřlístku, o otrávenou Sněhurku juniorku vysvobozenou Harrym Potterem, o nový výsadek na Planetu opic nebo o „blízké setkání třetího druhu“ v pokojíčku běžně zanedbávaného caparta, snaží se tvůrce dětský svět potměšile odidylyzovat. Počítá s tím, že obraznost generace odkojené popkulturou a popcornem je jiná, že ocení pořádnou grotesku, a přitom dopřává smích přes slzy i rodičům doprovázejícím ratolesti do divadla s vědomím, že jiné dětství než to normalizační jim beztak nebylo souzeno. A chválaboží – či bohužel – jim je ani nikdo nevezme.

David Drábek (1970), absolvent filmové a divadelní vědy na FF UP v Olomouci, ještě za studií založil Studio Hořící žirafy. Jako dramatik a režisér působil mj. na

scéně pražského Minoru (2005–2007). Umělecký šéf Klicperova divadla je několikanásobným držitelem Ceny Alfréda Radoka za dramatickou tvorbu. Mezi jeho 25 hrami vynikají *Akvabely* (2003), *Náměstí bratří Mašínů* (2009), *Noc oživlých mrtvol* (2010) a rozhlasová satira *Koule* (2011) o dopadech dopingu na psychiku vrcholových sportovkyň éry socialismu. Nejnověji baví diváky retro fraškou *Ženy za pultem 2* (2014).

Andrea Králová (1970) vystudovala dějiny umění na FF UK a scénografii alternativního divadla na DAMU, kde vyučuje. Uplatňuje se jako kostýmní návrhářka mnoha inscenací (mj. pro Drábkovy hry *Sněhurka – nová generace* a *Hračky*, zahrnuté do tohoto svazku) a filmů (*Knoflíkáři*, *Roming*, *Václav*, *Protektor*, *Pouta*, *Polski film*, *Modrý tygr* aj.). Spolupodílela se na vytvoření české národní expozice na 10. ročníku Pražského quadriennale. Ve volné tvorbě se zabývá malbou, řezbou, grafikou a keramikou.

Snad je žádoucí zavdat si pár loků odvaru z máku setého (latinsky *Papaver omniferum*), aby se čtenář přenesl do říše divotvorné květeny, nicméně lze s úspěchem tvrdit, že sklenka představitelství postací, abychom ocenili svéráz tohoto „dobrodružství botaniky“. Herbář nevědních úlovků trumfujících i masožravou Adélu, která ještě nevečeřela, zobrazuje druhy, jimž se daří v odlehlých končinách jižních moří, v mazlavých ropných skvrnách, uprostřed pouště, v klopách věhlasných umělců, ba na koupelňových předložkách. Fantastické formy těchto endemitů, hybridů a kultivarů glosují průvodní texty „pachatelky“ autorské knihy, v níž Dora Dutková vystupuje v roli čilé editorky deníkových záznamů pěstitelů z druhé poloviny 20. století a dokládá fakt, že stezky matky Přírody jsou nevyzpytatelné. Při listování v díle, oceněném Zlatou stuhou 2013 za nejzdařilejší výtvarné dílo v oblasti literatury faktu pro děti a mládež, je však dobré mít na paměti, že ne vše, co se tváří tak neuvěřitelné, musí být mystifikace.

Dora Dutková (1980) studovala filozofii na FF UK a absolvovala VŠUP v ateliéru ilustrace a grafiky. Věnuje se kresbě, grafice a animovanému filmu. Vedle nového doprovodu (2003) k Šibeničním písním Christiana Morgensterna zaujala autorskou knihou *Vytahaný Koblih* (2005) nebo ilustracemi ke knihám *Júla a Hmýza* (2006) Sylvy Fischerové, *Cirkus Chauve* (2009) Jiřího Bilba Reidingera a *Pes Paličák* (2011) Daniela Pennaca. Podílil se rovněž na výtvarné podobě čtrnáctideníku A2 a tiskovin občanského sdružení Linka bezpečí.

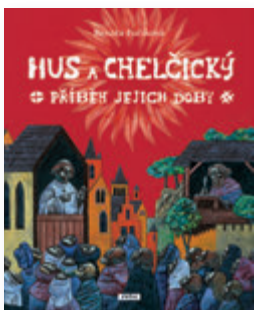
JIŘÍ DVOŘÁK JAK ZVÍŘATA SPÍ

Ilustrovala Marie Štumpfová
Praha, Baobab 2014, 32 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87060-87-2
věk 6+

Album spících zvířat patrně svede mnohé zájemce k domněnce, že před sebou drží přírodovědnou encyklopedii pro nejmenší. Avšak nenechme se zmást: autor je komentuje erudovaně, a přesto s přiměřenou porcí poetična. Takového čmeláka si nejspíš vybavíme, jak se kdysi malátně choulil za soumraku na květu, nicméně většina zahrnutých živočichů nás pravděpodobně překvapí. Třeba vydra mořská spává na vodě, zachycena za vláčna chaluh, zatímco rorýsi jen tak polospí a při tom ve vzduchu stráví klidně celé dva roky („Když se zešeří, hejno vystoupá vysoko k nebi, jak dokáže. Pak ptáci rozepnou křídla a zvolna plachtí dolů, schovaní do tmy a dřímoty.“) Výběr pochopitelně neopomněl ani naše domácí mazlíčky, kteří sice prospí většinu života, ale zároveň dovedou velice náruživě snít. Poetické i edukativní pojednání vybízí nejen k tichému přemítání o smyslu a formách spánku, ale ještě více ponouká k rodinnému čtení před výpravou do Hajan, s nímž barevně ladí i portréty jednotlivých spáčů.

Jiří Dvořák (1970) vystudoval Českou zemědělskou univerzitu v Praze a pracuje jako šéfredaktor časopisu *Naše krásná zahrada*. Vydal knížky *Slepice a televize* (2003), *Zpátky do Afriky!* (2005) a *Minimax a mravenec* (2009). V těchto autorových pohádkách zprostředkovává čtenářům mladšího školního věku poznání přírodních jevů a úkazů. Za vynalézavou encyklopedii *Rostlinopis* (s ilustracemi Alžběty Skálové) byl odměněn výroční Zlatou stuhou v kategorii literatura faktu a dočkal se též nominace na Magnesii Literu 2013.

Marie Štumpfová (1984) absolvovala ateliér ilustrace a grafiky na VŠUP. Věnovala se módní tvorbě a pobývala na stáži v ateliéru Vladimíra Kokolii na AVU. Zabývá se i grafickým designem. Její ilustrace ke knize *Jak zvířata spí* vznikly původně jako diplomová práce.

RENÁTA FUČÍKOVÁ HUS A CHELČICKÝ – PŘÍBĚH JEJICH DOBY

Ilustrovala autorka
Praha, Práh 2014, 104 stran
ISBN 978-80-7252-506-5
věk 10+

Bližící se šestisté výročí upálení Mistra Jana Husa v Kostnici, po němž následovaly další posvěcené vraždy údajných „kacířů“, připomene jednu z hrdých kapitol české historie. Za vlády posledních dvou Lucemburků, slabochů neschopných čelit tlakům v donedávna slavném koutu Svaté říše římské, se poměry vyhrotily natolik, že klatby a nepokoje byly na denním pořádku. Kazatel Jan, usilující o návrat pokřivené církve k hodnotám vysloveným v evangeliích, i zeman Petr Chelčický, téměř zapomenutý zastánce myšlenky nenásilí, však narážejí jak na pragmatismus církve, tak na štěpení rozezlených husitů. Dramatické události, které jejich učení v následujících desetiletích vyvolalo, komentují dvoustrany knihy textovými vstupy i komiksovými stripy, hrubě tesanými jako středověká zášť zahraničních nepřátel. Autorčin příběh husitského vzrmachu, vylíčený ve všech stádiích revoluce a vnitřních sporů, patří k nejlepším adaptacím této látky pro školní mládež. Výklad je působivý nejen hloubkou záběru, ale především proto, že se vyprávěčka zbavila téměř všech průvodních didaxi a důležité sděluje i obrazem.

Renáta Fučíková (1964), absolventka pražské VŠUP, se zabývá knižní a časopišeckou ilustrací. Výtvarně mj. doprovodila Andersenovy *Pohádky* (1995) či sbor *Staré pověsti české a moravské* (2005) a *Příběhy českých knížat a králů* (2007) Aleny Ježkové, s níž spolupracovala i na portrétu *Karel IV.* (Zlatá stuha 2005). Odkaz „největších Čechů“ poté shrnula v autorských knihách *Tomáš Garrigue Masaryk* (2006), *Jan Amos Komenský* (2008) a *Antonín Dvořák* (2012), nyní soustavně přibližuje pozoruhodné epochy české politiky a kultury (např. *Ludmila, Václav a Boleslav*, 2013). Za výtvarný doprovod k *Vyprávění ze Starého zákona* (1998, 1. cena na Bienále ilustrace v Teheránu 1999) byla zapsána na Čestnou listinu IBBY. Za vrcholné dílo, encyklopedii *Historie Evropy* (2011, s Danielou Krolupperovou), obdržela Zlatou stuhu 2012.

**ANETA FRANTIŠKA
HOLASOVÁ**

LUMÍR VČELAŘÍ ANEB MEDOVÝ SLABIKÁŘ

Ilustrovala autorka
Praha, Labyrint / Raketa 2013, 80 stran
ISBN 978-80-86803-25-8
věk **9+**

Kdybychom se o svěřený ekosystém starali stejně přičinlivě jako medvěd Lumír s babičkou o svá včelstva, žilo by se nám v náručí přírody pohádkově blaze. Knižní prvotina výtvarnice, v níž složila poklonu dědečku-včelaři téhož jména, si však dobře uvědomuje, že jde o zadání na plný úvazek. Bez práce nejsou perníčky. Medově sépiové akvarely, pastelkové detaily i komentáře k jednotlivým úkonům zaznamenávají vše, co je třeba, aby na závěr poetického slabikáře pro včelaře-záčátečníky vznikl kromě medu i vosk, propolis a pocit, že jedno z nejstarších řemesel není na světě zbůhdarma. Postupy uměleckonaučných děl pro děti a mládež, jež nám kdysi záviděla celá Evropa, sice v knize občas překryje jistá odborná návodnost, nicméně tón tohoto „včelařova roku“ zůstává očividně čapkovský. Vždyť na malém českém medvědovi – potažmo pilném člověku – jakožto hrdém základu pro zvelebování společenství lze stavět i v jednadvacátém století.

Aneta Františka Holasová (1985) pochází ze severočeské Mimoně a studuje ilustraci a grafiku na Fakultě umění a designu ZČU v Plzni. Portrét medvědího včelaře Lumíra, který postoupil do užšího výběru soutěží Nejkrásnější české knihy roku 2013 a Zlatá stuha 2013, je jejím autorským debutem.

PETR CHUDOŽILOV
PŘÍLIŠ MNOHO ANDĚLŮ

Ilustrovala Zuzana Bočková Bruncková
Praha, Albatros 2013, 136 stran
ISBN 978-80-00-03330-3
věk **8+**

Pro soubor devatenácti fantaskních vyprávění, která v českém znění vycházejí až po dvaceti letech, je v souladu s titulem typický mimořádný výskyt nadpřirozených bytostí. Tito strážní andělé se mezi námi našťestí vždýcky včas zjeví, pokud jim dokážeme naslouchat anebo jsme je přinejmenším ochotni vnímat. Andělské trubky také leccos vyjasní v našich všedních životech. Co do inspirací jsou Chudožilovy povídky různorodé: některé se poetikou blíží klasickým pohádkám (*Anděl zkázy*), jiné je přerůstají do moderních podobenství (*Kabát*), další si zase berou za základ tradici vánočních legend (*Stopa ve sněhu*), třebaže podle autora „na zázraky nejsou žádné spolehlivé důkazy“. Občas v nich lidskou zlobu přeruší dětská touha po rodinné harmonii (*Anděl domácí*), poněvadž věk nevinosti je přece jen nadán určitou čarovnou mocí.

Petr Chudožilov (1943), spisovatel a esejista, pochází z rodiny ruského emigranta. Studoval na Fakultě sociálních věd a publicistiky UK a v 60. letech působil jako redaktor *Literárních novin*. V roce 1969 publikoval soubor povídek

Kapři v kvetoucích trnkách. Za tzv. normalizace se živil v dělnických profesích, podepsal Chartu 77 a na nátlak StB odešel roku 1982 s rodinou do švýcarského exilu. Z jeho tvorby pro dětské čtenáře vyšla česky ještě *Balada o Bobíkovi aneb Pacient dr. Gordona* (1998) na téma klasické dětské touhy po psím společníkovi. Soubor *Příliš mnoho andělů* (*Zu viele Engel*, 1994) vyšel původně německy. Za vyprávění *Kabát* z tohoto svazku získal autor Evropskou cenu za nejlepší německy psanou pohádku.

Zuzana Bočková Bruncková (1980) absolvovala Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě v ateliéru Dušana Kállaye. Již v roce 2001 získala 1. cenu v soutěži Najkrajšia kniha Slovenska ve studentské kategorii za práci *Nox et Solitudo*. Kniha *Sedem dní v pivnici* (2011) Petera Karpinského získala cenu Bibiany za nejkrásnější knihu pro děti, udělenou nakladatelství Perfekt. Ilustrovala rovněž *Rozprávky bratří Grimmů* (2008) a *Slovenské klasické rozprávky* Pavla Dobšínského (2006).

KOLEKTIV AUTORŮ 12 MALÝCH HORORŮ

Ilustroval kolektiv
Praha, Baobab 2013,
soubor 12 nestránkovaných sešitků
ISBN 978-80-87060-80-3
věk 10+

Kdo se bojí, nesmí dovnitř, natož do zakázané komnaty! Na tradici někdejších „pohádkových lístečků“ navazuje tučet sešitků pojatých jako poklona fenoménu žánrové literatury, jejíž frankensteinovské zárodky spatřily světlo světa – nebo spíš černý tmy – ve vile na Ženevském jezeře před dvěma sty lety. Čistokrevné horory najdeme v této kartonové krabičce vpravdě sotva čtyři, zato šklebu se tu skrývá bohatě. Příspěvky mají podobu duchařiny, jarmarečního morytátu i bajky, přinášejí rozvívené adaptace pohádek a také dvě variace na filmového *Vetřelce*. Straší v nich tudyž na cizích planetách i doma či opodál na hřbitově kvůli čínskému česneku, to vše v próze i ve verších, někdy dokonce beze slov, přičemž tato proměnlivost obstará pozoruhodné kontrasty s dvanácti rukopisy výtvarníků mladší a střední generace. Soubor, který vybojoval druhé místo v kategorii knih pro děti a mládež soutěže Nejkrásnější české knihy roku 2013, korunuje *horror vacui* neboli dumka o strachu z vesmírné nicoty způsobené Velkým křachem.

Kolektiv autorů ve složení: Jiří Dvořák (1970) – blíže na straně 8, Tereza Horváthová (1973) a zúčastnění ilustrátoři.

Kolektiv ilustrátorů ve složení: Jan Čumilivski (1978), Dora Dutková (1980) – blíže na straně 7, Juraj Horváth (1974) – blíže na straně 12, Michaela Kukovičová (1968), Eva Maceková (1984), Radana Přenosilová (1980), Tereza Řičanová (1974) – blíže na straně 14, Stanislav Setinský (1985), Markéta Šimková (1977), Petr Šmalec (1974), Chruďoš Valoušek (1960) – blíže na straně 19, Alžběta Zemanová (1987).

ROBIN KRÁL FERDINANDE!

Ilustrovala Andrea Tachezy
Praha, Běžiliška 2013, nestránkováno
ISBN 978-80-86471-47-1
věk 4+

V noci mají netopýři napilno, neboť vyrážejí lovit do tmy vyzbrojeni svými skvělými radary, což platí i pro jejich drobtinu. Jenže mláďata Standa, Bětka a Tonda zjišťují, že nejsou všichni. Kam se zatoulal Ferda? Čtvrtého netopýřka do party hledá trojice proužkovaných sourozenců po rodném příbytku ve dvojversích s vynalézavě proměnlivými rýmy a během záchranné akce vyloudí na tváři nejen dětský úsměv. Srozumitelné téma leporela, jehož výtvarnice obdržela Zlatou stuhu 2013, podpořili tvůrci také tvarově, poněvadž celý příběh se dá zároveň sestavit jako trojrozměrný domeček se stříškou hned v několika barevných kombinacích. Ale i obyčklá rovinná síť zápletky nabídne zvidavým nečtenářům poutavé bludiště s dobrým koncem.

Robin Král (1981) absolvoval estetiku na FF UK a scenáristiku na VOŠ při Koncertatoři Jaroslava Ježka, kde nyní působí jako pedagog. Svět dětských tužeb a fantazií zachytil v poetických pásmech *Šimon chce být krotitelem* a *Z Kroměříže do Paříže* (obě 2011). Kromě poezie pro děti i dospělé vytváří a překládá písňové texty: spolupracuje např. s Divadlem

Spejbla a Hurvínka (hry *Hurvínek mezi osly*, *Jak s Máničkou šli všichni čerti*) a s kapelou Toxique.

Andrea Tachezy (1966) studovala v ateliéru textilu a alternativních technik a v ateliéru animovaného filmu na pražské VŠUP. Věnuje se volné tvorbě a knižní ilustraci, spolupracuje s časopisem *Sluníčko*. Subtilní kreace pro nečtenáře a začínající čtenáře vytváří kombinovanou technikou s převahou koláže, jak je patrné z knih *Zuzany Kovařikové Za zvířátky do lesa* (2012) a *Za zvířátky k vodě* (2013), z leporela *Koukej, kouzlo* (2011) Daniely Krolupperové či z doprovodu knihy Heleny Skálové *Ježíšek* (2011). Vytváří i textilní hračky a motivační knížky.

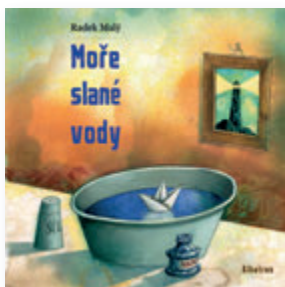
PAVLÍNA KRÁMSKÁ KLUK A MĚSÍC

Ilustroval Tomáš Řízek
Praha, Baset 2013, 32 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-7340-144-3
věk 4+

Miniatura volně inspirovaná básní „Jarní ráno“ čínského básníka Menga Haorana naznačuje, že se s přispěním dálněvychodní estetiky zrodila další kniha na téma snění a přirozeného dětského strachu v něm – ze světoznámých autorů se tohoto námětu poslední dobou ujal kupříkladu romanopisec John Irving. I malý Miša trpí neklidným spaním. Zdá se mu o hrůzostrašných přízracích, jejichž blízkost naznačují šátřavé zvuky na zahradě a šustot v pokoji. Zpola reálné jsou poté další představy, které chlapce přimějí k odvaze a nakonec ho odmění: odhalí před jeho nebojácným nitrem nádheru měsíčního svitu a opadaných třešňových květů. Příběh nevšední noci plně orientálních vůní dotvářejí syté temperry Tomáše Řízka.

Pavlína Krámská (1978) vystudovala sinologii a kulturologii na FF UK. Zabývá se současnou tchajwanskou literaturou, překládá poezii (Liu Ka-shiang: *Očima poletuchy*). V literatuře pro děti a mládež tímto nočním příběhem debutuje.

Tomáš Řízek (1963) je výtvarník-autodidakt. Jako čínorodý ilustrátor od konce 80. let století doprovodil přes padesát knižních titulů (mj. *Český rok od jara do zimy*, 2010) a věnuje se též malbě a užité grafice. Pravidelně spolupracuje se zahraničními nakladatelstvími (ACME Cultural Enterprise, Grimm Press Taiwan, Bohem Press Curych, REBO Nederland apod.). Byl oceněn nejen v domácích soutěžích, ale i v cizině, je např. laureátem italské Premio Andersen 2003. Poetická knížka *Kluk a Měsíc* získala čestné uznání v japonské soutěži Muzeza obrázkových knih Oshima.

RADEK MALÝ MOŘE SLANÉ VODY

Ilustroval Pavel Čech
Praha, Albatros 2013,
40 nečíslovaných i rozkládacích stran
ISBN 978-80-00-03330-3
věk 8+

Zadumaný lyrik věnoval své nové verše dětem i dědečkům, kteří se jimi nestihli stát a nebudou již moci s vnuky ochutnávat mořské příboje, velké ryby, malé ryby... Sbirka s podtitulem *Co šuměla mušle a co mi přišlo lahovou poštou*, inspirovaná pobyty Radka Malého na ostrově Man a v Brémách, vyniká řadou poloh. Od vtípných námořnických halekaček se v první části autor vrací až ke klukovským snům (*O cestě*) a originální verzi pohádky o vytouženém děťátku (*O škeblí*). Druhá část, představovaná skladbou *A co šuměla mušle*, jako by nás šálila tím, jak v pravidelném rýmu opěvuje moře, živel tak proměnlivé tváře, dokonce i té nezvalovské. Skrývají se v ní četné významy a cizokrajné ryby, pradávny český oceán, osamělé majáky i zamyšlení nad naší existencí: „Moře je moře slané vody / a je v něm smích a je v něm pláč.“ Promyšlenou koncepcí sbírky, přibližující se bohaté výbavě obrázkové knihy, ústrojně dotvářejí vnímavé ilustrace Pavla Čecha.

Radek Malý (1977) vystudoval bohemistiku a germanistiku na FF UP v Olomouci. Jako pedagog působí na své alma

mater a v Literární akademii Josefa Škvoreckého. Jeho básnická tvorba pro děti i pro dospělé se setkala s příznivou čtenářskou i kritickou odezvou: *Vraní zpěvy* obdržely Cenu Jiřího Ortena 2004 a sbírka *Větrní – Zčestné verše* Magnesii Literu za poezii 2005. V křehké pohádce *František z kaštanu, Anežka ze slunečnic* (2006) v sobě nezapřel lyrického poutníka. Ve sbírce veršů pro děti *Kam až smí smích* (2009) zúročil své básně a říkadla pro školní čítanky. Další kniha veršů *Lis-tonoš vítr* (2011, Magnesia Litera 2012) byla zapsána na Čestnou listinu IBBY (2014). V rámci projektu Knižka pro prvníáčka vydal *Všelijaké řečičky pro kluky a holčičky* (2013, s ilustracemi Alžběty Skálové).

Pavel Čech (1968) – o ilustrátorovi blíže na straně 6

VRATISLAV MAŇÁK

MUŽ Z HODIN ANEB PROČ SE NA PODZIM MĚNÍ ČAS

Ilustroval Juraj Horváth
Praha, Albatros 2014, 80 stran
ISBN 978-80-00-01344-6
věk 9+

Autorská pohádka zasazená do atmosféry c. a k. mocnářství a tehdejší víry v technický pokrok poeticky zdůvodňuje každoroční přechod na (podzimní) čas. Ve městě Makovíně jednoho poedečera vystoupí z rychlíku mírně potrhlý vynálezce Leoš Šina s chotí Ludovikou a dcerou Lenkou, neboť se mu zde rýsuje možnost udat velkolepou novinku: skládací cestovní lůžko ve formě kufru. Osmiletá dívka je však ještě v nádražní hale vystavena prapodivnému setkání s mužem zastupujícím ručičku na hodinovém ciferníku a postupně přichází na kloub podlostem způsobeným pletichami místních potentátů. Napínavé okolnosti oné říjnové noci vedou k rozuzlení hodinářského dobrodružství, v němž nadějný autor navázal na světovou pohádkovou tradici bitev o uchování náležitého plynutí času. Zaujatý čtenář bez ohledu na věk v knize ocení čapkovské vršení synonym i četné jinotaje. Také obrazová výprava Juraje Horvátha vytváří dokonale předpoklad k tomu, aby si tento výlet do časoprostoru La Belle Époque publikum podmanil.

Vratislav Maňák (1988) vystudoval žurnalistiku a mediální studia na FSV UK, kde v současné době také přednáší. Pracuje v České televizi. Za povídkový debut *Šaty z igelitu* získal v roce 2012 Cenu Jiřího Ortena. Věnuje se rovněž tvorbě pro děti: vedle *Muže z hodin* vytvořil dvojici seriálů pro pohádkový pořad Českého rozhlasu *Hajaja*.

Juraj Horváth (1974) absolvoval ateliér ilustrace a grafiky na VŠUP, který vede od roku 2003. Věnuje se kresbě, grafice, grafickému designu, ilustraci a se svou ženou Terezou Horváthovou vydává knihy pro děti a mládež v nakladatelství Baobab. Ilustroval či graficky upravil desítky knih, je několikanásobným držitelem ocenění Nejkrásnější česká kniha. Za dřevorezy k souboru indiánských *Příběhů z parní lázně* v adaptacích Herberta T. Schwarze získal na Lipském knižním veletrhu cenu Nejkrásnější kniha světa 2001.

ANNA NOVOTNÁ

KDO JINÉMU JÁMU KOPÁ...

Ilustroval Jiří Votruba
Praha, Práh 2013, 120 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-7252-455-6
věk 8+

Nejde-li Mohamed k hoře, musí idiomy k dětem, jinak přijdeme o cosi nenahraditelného. Ustálená rčení a přirovnání z osobitě pokladnice každého jazyka totiž většinou bývají letitého původu a nejmladší pokolení si při luštění jejich významu připadá málem jako ve španělské vesnici. Vlídny slovníček, který „v lehké i vážném podání“ přibližuje pět set nejběžnějších výrazů, se jim rozhodl vyjit vstříc. Dokládá, že tyto obrazné příměry neodvoditelně z významu původních slov si nejraději berou do úst části těla, protože nejsnáze se něco vysvětlí názorně přímo na sobě. Hojnou měrou přispěly též živly, jelikož tichá voda břehy mele, zvlášť když tušíme, odkud vítr vane. A jak postříhl Jára Cimrman, Češi jsou národ „prosíravý“, a tak stránky tohoto hesláře citují i četné bačkory, voly, psy (zhusta zpráskané) a vlky (div z té ostudy nevyhynuli). Popartové kresby našeho předního výtvarníka, jež tyto skvosty rodné řeči glosují, osvětlují jejich smysl ve vtipné zkratce.

Anna Novotná (1959), absolventka bohemistiky a psychologie na FF UK, působí jako nakladatelská redaktorka a pře-

kladatelka. Dětské publikum zaujala především uměleckonaučnou trilogií ze zákulisí umění: *Opera nás baví* (2005, s Jiřinou Markovou), *Divadlo nás baví* (2008) a *Balet nás baví* (2010). Je spoluautorkou učebnice češtiny pro cizince (*Czech for You*). V knize *Poklad na ostrově* (2013) adaptovala pro nové generace čtenářů světoznámý román R. L. Stevensona.

Jiří Votruba (1946) vystudoval Fakultu architektury ČVUT a jako malíř, ilustrátor a grafik vystavuje samostatně či v rámci kolektivních projektů. Vytvořil plakáty k různým festivalům doma i v zahraničí (EXPO v Aichi 2005). Jeho příklon k pop-artu se projevuje mj. v uměleckonaučných encyklopediích *Opera nás baví*, *Divadlo nás baví* a *Balet nás baví* (Zlatá stuha 2010) nebo v pragensích pro mládež – ilustroval mj. básnickou sbírku Ondřeje Hníka *Malý pražský chodec* (2013). Doprovodil i pohádky Zdeňka Svěráka *Pan Buřtik a pan Špejlička* (2010).

JAKUB PLACHÝ

VELKÁ KNIHA ČŮRÁNÍ

Ilustroval autor
Praha, Labyrint / Raketa 2013,
112 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-86803-23-4
věk **6+**

EVA PRCHALOVÁ

CESTA SVATÝM VÍT-AHEM

Ilustrovala Lela Geislerová
Praha, Meander 2013, 80 stran
ISBN 978-80-87596-32-6
věk **10+**

Ještě než se zvidavé děti večer vyčůrají a jdou spát, vyplatí se jim pro všeobecný přehled vědět, že čůrali již staří Římané, egyptští faraoni, ba i neandertálci. Čůrá ostatně taky plod v mamčině bříšku, kosmonaut nebo děda s hůlkou, přestože dva posledně jmenovaní přitom mají určité technické obtíže. Obrazová encyklopedie o věcech hluboce lidských „vyšla s pískem po žluté značce“ do všech světových stran a s příspěvím kreseb, schémat, grafů a prospěšných varování před zrádným protivětrm líčí, jak mocná močovina kdysi zastoupila droždí, zkrášlující masti, bělidlo chrupu, neviditelný inkoust i sošné nápady umělců počínaje Duchampem a konče konceptualisty. Jakub Plachý zpracoval svůj beдекr jako urinálního vševěda výlučně pánského, což v očích dnešních moderních dam hrozí určitou diskriminací. Od dob slovného pisoáru ve francouzských Zvonokosech však víme, že zakyslí moralisté stejně nakonec kapitulují. Vždyť kdo v životě nečůral, jako by nebyl – anebo dopadl jako Tycho Brahe.

Proč naše hlavní katedrála nese jméno sicilského světce, jenž se svým původem tolik vymyká českému pantheonu? A jak svatý Vít souvisí s hluchoněmými? Třeba něco tuší výtah v pražském domě, kam se s vystresovanými rodiči nastěhovali bratři Amos a Vilém a v létě se tu nudí, protože hypotéka jim neumožňuje trávit prázdniny jaksepafí. Pak potkají dívku Arnu Marnou a s ní začnou chování kouzelného výtahu zkoumat. Zápětka jim na cestu přispěje nejen nečekanými dobrodružstvími, ale i kurzem psychoanalýzy. Příběh z vedrem zalité Prahy se sice tu či onde noří do dlouhých popisů bez vyvažujících dialogů, nicméně si uvědomuje, že každý z nás je takový, jak se sám cítí, a že dar zdolat tíseň máme plně ve své moci. Chrám mistra Parléře i chrám dětské duše jsou posvátná místa, která ovládají časoprostor a s nimi i přání zasutá v podvědomí dospívajících.

Eva Prchalová (1974) vystudovala činoherní herectví na JAMU, avšak po účinkování na menších scénách umělecké ambice postupně přesunula do oblasti autorské. Ve hře *Ažura – Das Volkslied* (2009) zachytila moderní

Jakub Plachý (1989) studuje pražskou VŠUP v ateliéru ilustrace a grafiky Juraje Horvátha. Věnoval se rovněž knižní grafice a komiksu. Zajímá ho bezprostřední ohlas publika: spoluorganizuje výtvarný festival Otevřená ulice v Horním Maršově a s Magdou Rútovou založil skupinu Bad Portraits, která se soustředí na poliční portrétování spoluobčanů. Autorskou knihou o historii a současnosti vztahu lidstva k močení, původně školní práci, v literatuře debutuje.

zmatení jazyků. Její hra *Závrať* (2010) byla v soutěži o Ceny Alfréda Radoka vyhodnocena jako nejlepší původní hra roku. Za knihu *Hromnice aneb Příběh tajemné stopařky* (2010) získala učitelskou cenu SUK za přínos k rozvoji dětského čtenářství. Za prózu *Cesta svatým Vít-ahem* byla nominována na Magnesii Literu 2013 v kategorii pro děti a mládež.

Lela Geislerová (1975), výtvarnice a zpěvačka z umělecké rodiny, absolvovala SOŠV Václava Hollara a studovala textilní návrhářství na VŠUP. Uplatňuje se jako kostýmní výtvarnice a autorka filmových plakátů (*Krysař, Pusinky, Nevinnost*) a kariatistiky (*Lidové noviny, Respekt* apod.). Vystupuje v dámském kabaretu Falešná kočička. Vytvořila komiks *Magda* (2009) a za cyklus komiksových stripů *Zen žen* získala v roce 2013 cenu Muriel.

STANISLAVA RESCHOVÁ

O VLKOVĚ SE SKLERÓZOU A JINÉ POHÁDKY

Ilustrovala Barka Zichová
Praha, Mladá fronta 2014, 128 stran
ISBN 978-80-204-3095-3
věk 5+

Soubor pohádek pro nejmenší čtenáře navazuje na ladovskou linii vyprávění „naruby“, která se objevovala už v mezi-válečné literární tvorbě nebo u Aloise Mikulky. Technické i technologické vymoženosti však mezitím postoupily sedmimilovými kroky, a tak se klidně může stát, že se jedna z malých hrdinek prohání raketou anebo princezna vypravívší se do světa na zkušenou osvobozuje předsedu družstva zakletého do slimáka, což byla pro tohoto zemědělece zkouška přímo kardinální. V družstvu totiž pěstují hrách! Titulní pohádka přináší další novodobou variantu hororu o Červené karkulce a vyniká značnou měrou jazykové komiky. Humor autorčiných pohádek umocňují i ilustrace Barky Zichové, jimž je směšnohrdinský výraz vlastní, a tak přispívají k vizuálně zdařilé podobě knihy.

Stanislava Reschová (1964) vystudovala Veterinární a farmaceutickou univerzitu v Brně a pracuje dosud ve virologické laboratoři. V roce 2010 zvítězila v literární soutěži nakladatelství Albatros s rukopisem *Ježkovy vočí a jiné pohádky* (knižně 2012). Roku 2013 publikovala

soubor hororových pohádek *Jemně tajemně* s ilustracemi kreslíře Nikkarina.

Barbora Zichová (1972) se uplatňuje jako scénografka a ilustrátorka dětských knih, např. *Abecedniku* (2009) Evy Mikoláškové a Evy Mikšíčkové. Ilustracemi doprovodila knihy Michala Čunderleho *Jak Mařenka a Boženka koukaly a Bubela – doslova a do písmene pravé české dobrodružství* (2012), kde její černobílé kresby a koláže podporují komiku jazykového pátrání dvojice školáků.

TEREZA ŘÍČANOVÁ

PŠÍ KNÍŽKA

Ilustrovala autorka
Praha, Baobab 2014, 44 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87060-89-6
věk 5+

Další subtilní autorská knížka Terezy Říčanové – tentokrát na téma odvěkého přátelství člověka a zvířete – potvrzuje, že pes coby reálný či pohádkový společník figuruje v literatuře pro děti už od jejich počátků. Vzpomeňme na proslulé *Povídání o pejskovi a kočičce* bratří Čapků, později třeba na knížku *Já Baryk* Františka Nepila. Autorka ji vykreslila jako osobitou ságu o psech, kteří provázeli tři generace v její rodině. Barvitě příběhy jsou prokládány nejen výlety do encyklopedických poznatků o životě pšího plemene, ale též poukazy na starosti a nepříjemnosti, jež péče o tyto chundelaté miláčky občas provází. Syté tóny kreseb jsou obohaceny o vtipné detaily, jako je babička přivázející dárky pro vnučata i pejsky a poté pokuřující v křesle, a prokládají je pérovky s komentáři k jednotlivým rodinným výjevům.

Tereza Říčanová (1974) vystudovala ilustraci a grafiku v ateliéru Jiřího Šalamouna na pražské VŠUP. Náměty jejích autorských knih čerpají z křesťanských tradic nebo přímo z rudimentárních venkovských prožitků – např. *Kozí knížka*

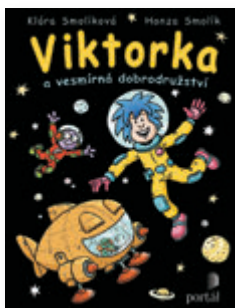
(2005), *Vánoční knížka* (2006) nebo *Velikonoční knížka* (2012). V jejich ilustracích i doprovodném textu se snoubí mytičnost s pohanstvím, posléze přetavené do civilního prožitku křesťanských svátků. *Noemova archa* (2010), osobitě ztvárnění biblické látky obohacené o zkušenost s povodní na dvoře autorčina statku, získalo ocenění Nejkrásnější česká kniha 2011 a bylo zapsáno na Čestnou listinu IBBY 2012.

PETR SÍS

PILOT A MALÝ PRINC – ŽIVOT ANTOINA DE SAINT-EXUPÉRYHO

Ilustroval autor
Praha, Labyrint / Raketa 2014,
48 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-86803-27-2
věk **8+**

KLÁRA SMOLÍKOVÁ

VIKTORKA A VESMÍRNÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Ilustroval Honza Smolík
Praha, Portál 2014, 240 stran
ISBN 978-80-262-0695-8
věk **6+**

Při vyslovení jména Antoina de Saint-Exupéryho (1900–1944) si nejspíš okamžitě vybavíme existenciální laděnou, mnohokrát široce interpretovanou, a přece hlavně dětem určenou moderní pohádku *Malý princ*, kterou francouzský autor za války napsal a nakreslil v New Yorku. Petr Sís přibližuje životní příběh tohoto letce, humanistického literáta a muže se srdcem na pravém místě s hlubokou empatií. Vykresluje před námi osudy malého snílka v rodinném zázemí, jeho touhu vzlétnout i kariéru poštovního aviatika a válečného pilota, jenž bývá v kokpitu letadla se svými hvězdami nejednou osamocen, a přitom nikdy neztrácel ze zřetele, že člověk má být člověku bratrem, převzácnou růží, spolehlivou citadelou. Působivá výtvarná podoba knihy střídá různé odstíny modré s béžovou a okrovou až po krvavě rudou, signalizující začátek válečného běsnění.

Petr Sís (1949) vystudoval VŠUP v Praze a The Royal College of Art v Londýně. Od roku 1982 žije v USA. Věnuje se animovanému filmu, ilustraci a autorské knize pro děti a mládež – jeho tituly vy-

cházejí rovněž v anglických, francouzských, německých, španělských, japonských aj. mutacích. Držitel četných mezinárodních ocenění je mj. dvojnásobným laureátem boloňské Ragazzi Award (za knihy *Strom života: Kniha o životě přírodovědce, geologa a myslitele Charlese Darwina*, 2004, a *Zed' aneb Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*, 2007). V roce 2012 byl za ČR poctěn Cenou Hanse Christiana Andersena v kategorii ilustrace – nejvyšším oborovým vyznamenáním, udělovaným IBBY. Osobně laděné texty jeho děl souzní s imaginativním výtvarným doprovodem – *Tři zlaté klíče* (1995), *Tibet aneb Tajemství červené krabíčky* (2005), *Zed'* (2007) – i ve chvílích, kdy přibližují skutky a odkaz významných osobností, např. Galilea Galileiho (*Hvězdný posel*, 1996).

Knižní vydání první série komiksového cyklu, vycházejícího v letech 2004–2010 v časopise *Čtyřlístek*, shrnuje devětatřicet příhod neohrožené holčičky Viktorky, která putuje zábavným vesmírem na palubě kosmické lodi Litavice. Plní přitom úkoly jako každá jiná školačka, ale její povinnosti mají přece jen pohádkový a většinou dobrodružný ráz. Ve vesmíru se ovšem nepohybuje sama: na výpravách ji provázejí pilot Žabža, jemně evokující postavu z *Hvězdných válek*, a rozjivený navigátor Fláj. Autoři využívají především momenty překvapení, jež hrdinům způsobuje roztodivné obyvatelstvo nebo zrádná květina mimozemských světů, představovaných kupříkladu planetami Améba, Naiadis, Krakatoa, Florion, Relaxanie, Titánie a podobně.

Klára Smolíková (1974) vystudovala estetiku a kulturologii na FF UK a pracovala v Husitském muzeu v Táboře, působí také jako lektorka vzdělávacích pořadů v Národním muzeu. Přispívala do časopisů *Pastelka*, *Sluníčko*, *Mateřídouška* a *Čtyřlístek*, v nichž se jako autorka nápaditých komiksových libret věnuje mj. popularizaci historie (*Horác a Pedro*

v *zemi Bójů*, komiks *Husité*, 2012) a mediální výchově (*Ovladač je můj!*). K pozoruhodné etapě středověkých dějin zavedla čtenáře středního školního věku nejnověji v knize *Jak se staví město* (2014).

Honza Smolík (1965) absolvoval obor výtvarná výchova na PeF UK v Praze a působí jako ilustrátor a autor komiksů. Z dlouholeté spolupráce s dětskými časopisy vytěžil např. souborné knižní vydání komiksů *Medvídek Lup a jeho kamarádi* (2008). Vytvořil rovněž ilustrace k pracovním listům pro předškolní a základní vzdělávání či pro potřeby ekologických organizací. Výtvarně doprovodil např. knihu Kláry Smolíkové *Řemesla* (2013).

PETRA SOUKUPOVÁ

BERTÍK A ČMUCHADLO

Ilustroval Petr Korunka
Praha, Host 2014, 136 stran
ISBN 978-80-7491-248-1
věk 8+

Petra Soukupová se od počátku své tvorby zajímá o spleť mezilidských vztahů v mikrovětě současné rodiny. V jejích úsporně psaných prózách pod pokličkami každodenních výjevů bobtnají dramatické události, určující vztahy mezi generacemi. Své dětské drama tak prožívá i devítiletý Bertík, který odjel s rozvedenou maminkou a nevlastním otcem na chalupu jeho příbuzných s dětmi. Chlapcova nechuť trávit s nimi prázdniny ale otravuje všechny, takže hrdina způsobuje a zažívá nejrůznější nedorozumění. S pomocí tajemného čmuchacla se však leccos vyjasní. Nanejvýš hodnověrné dialogy rodičů i jejich ratolestí prozrazují, nakolik je autorce vlastní svět dítěte i jeho svěbytné uvažování. Ilustrace Petra Korunky příběh bohatě zabydly vtipnými detaily i celostránkovými kresbami, charakterizujícími jednotlivé postavy.

Petra Soukupová (1982) vystudovala scenáristiku a dramaturgii na FAMU. Scenáristicky se podílela mj. na sitcomu *Comeback* (2008–2010). Za prozaický debut *K moři* (2007) získala Cenu Jiřího Ortena, triptych povídek *Zmizet* získal

v soutěži Magnesia Litera 2010 hlavní ocenění Kniha roku. Pravidelně přispívá do tematických povídkových souborů (nakladatelství Listen). Její prózy vyšly i ve slovinštině, polštině, italštině a bulharštině. V knize *Bertík a čmuchacl* se dětskému publiku představuje poprvé.

Petr Korunka (1980), absolvent VŠUP, dokončil obor ilustrace a grafika v ateliéru Juraje Horvátha. S Edgarem Dutkou spolupracoval na komiksu *Odvážní mladí muži na visutém laně* (diplomová práce). Komiksy vydává v časopisech *Stripburger*, *Komiksfestrevue*, *Nový Prostor* a v literárním čtrnáctideníku *A2*. Jeho aktuální komiksovou tvorbu reprezentují *Radiator a Recyklátor 1 – Nic menšího než záchrana lidstva* (2010).

PETR STANČÍK

JEZEVEC CHRUDJA TOČÍ FILM

Ilustrovala Lucie Dvořáková
Praha, Meander 2014, 28 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87596-40-1
věk 5+

Někdejší patafyzik a surrealista Petr Stančík je i tátou od dorůstajících dětí, a tak už docenil pravidlo, že hravá imaginace příběh osvěží lépe, vteče-li do textu spíš po stružkách než rovnou celými proudy. Dokladem nejnovější autorovy práce s kouzly mateřštiny budiž obrázková kniha pro nejmenší, pojatá jako anekdotická bajka s dobrým koncem. Uměřený jezevec, který v lese Habřinci nepodlehne trojčení a kastování zvířátek podle módních barev a odmítá se vzdát černobílého kožíšku, prostě zanoroval a dál si nezištně kutá na bohulibém díle, jako by se nechumelilo. Za projevový zdravý rozum dojde odměny. Jak nevtíravě symbolické pro časy jepičích kultů a vyzvání hektičnosti! A jak britské, přilije-li se ještě žejdlík suchého humoru a stopička nonsensu z dílny Edwarda Leara.

Petr Stančík (1968), básník, prozaik a esejista surrealistického vyznání, publikoval do roku 2006 obvykle pod staromileckým pseudonymem Odillo Stradicový ze Strdic. Studoval na PedF UK a na DAMU, pracoval jako učitel a televizní režisér. Sestavil reprezentativní antologii české poezie *Ryby katedrál* (2001). Zau-

jal prózou *Admirál Čaje* (1996) a románem *Pérák* (2008), v němž s nadsázkou spřel osudy mytického superhrdiny z protektorátní Prahy. Malým čtenářům věnoval už zeleninovou grotesku *Mrkev ho vcucla pod zem* (2013).

Lucie Dvořáková (1959), absolventka ateliéru filmové a televizní grafiky na pražské VŠUP, patří k našim nejžádanějším ilustrátorkám. Dvojnásobná držitelka Zlaté stuhu doprovodila svými snovými kreacemi mj. díla Miloše Kratochvíla, Eduarda Petišky nebo Jiřího Žáčka. Věnuje se také animované tvorbě (*Vážně nevážně*, *Slepice*) a výpravě televizních pořadů pro děti (pohádková říše Fanfárie na kanálu ČT D:). Za cyklus ilustrací ke *Středověkým pohádkám* Marty Drijverové obdržela čestné uznání kolegia Namibook Island Illustration Concours 2013.

ESTER STARÁ DUŠINKA, VÍLA VĚCÍ

Ilustrovala Lucie Dvořáková
Praha, Nakladatelství 65. pole, 80 stran
ISBN 978-80-87506-30-1
věk 5+

VÍT ŠTĚPÁNEK MŮJ PRVNÍ ATLAS EVROPY ANEB PUTOVÁNÍ VÍTKA A ŠTĚPÁNKY

Ilustrovala Adéla Moravcová
Praha, Slovart 2014, 80 stran
ISBN 978-80-7391-881-1
věk 9+

Jak si představit Dušinku, vílu věcí? Není to zase tak obtížné, víme-li, že se ráda zjevuje dětem doma či na zahradě – coby kouzelné stvořeníčko se sukni jako napařováček na knedlíky a hlavičkou jako kuchyňská drátěnka. Chtěli byste s ní plout v oblacích nebo ochutnat vánoční vanilkové rohlíčky, přechovávané vysoko na skříni? V sedmi pohádkové laděných příbězích tato dobrá duše, která místy připomene kouzelné figurky z příběhů Oty Hofmana (*Lucie a zázraky*), tajně rozhybe představivost nejmenších a splní jejich okamžitá přání. Způsob neměnného zjevování víly koresponduje s očekáváním předškolních čtenářů, podobně jako výtvarný doprovod Lucie Dvořákové, v němž i věci nabyly lidských rysů a občas si nadšeně zabruslí.

Ester Stará (1969) vystudovala logopedii a surdopedii na PedF UK. Toto zaměření promítla se svým manželem, výtvarníkem Milanem Starým, mj. do knih *Žežička se neříká* (2007) a *Žvanda a Melivo* (2009), v nichž se zaměřuje na komunikační dovednosti předškoláků. Za knihu *A pak se to stalo!* (2010) byla zapsána do katalogu White Ravens Mezinárodní

knihovny pro mládež v Mnichově. Kromě logopedické praxe se věnuje dílnám na podporu dětského čtenářství (projekt *První věta*). Její obrázková kniha *Chrochtík a Kvikalka na cestě za blýskavým prasátkem* (s ilustracemi Martiny Matlovičové) získala Zlatou stuhu 2013 v literární i výtvarné kategorii.

Lucie Dvořáková (1959) – o ilustrátorce blíže na straně 16

Na glóbu vyhlíží jako mimořádně členitý poloostrov obří Asie, avšak ve skutečnosti představuje drobná Evropa ve své mnohotvárnosti světadíl povytce hodný naší pozornosti. V srdci kolébky západní civilizace sice nejspíš sami cítíme, jak náš rodný kontinent poněkud ustupuje ze slávy, že jeho populace prochází krizí a zdejší sociální stabilita není vždycky tak jistá, a přece se pokládáme za jeho pevnou součást. Jednota v rozmanitosti – heslo evropské integrace popularizuje tandem zkušeného geografa a mladé výtvarnice nejprve prostřednictvím obecných shrnutí horopisu Evropy, její ekonomiky, kultury či péče o životní prostředí. Jednotlivé portréty pak názorně přibližují specifika 39 států (bez trpaslíků) a vybízejí k cestování v časech, kdy jsou ostatně dráty minulostí. Toulky Vítka a Štěpánky glosují dialogy a kvízy, pozvedající tuto naučnou publikaci do výšin, kam se metodika běžných učebnic nedostane.

Vít Štěpánek (1964) vystudoval geografii na PřF UK a pracoval jako redaktor a manažer několika pražských nakladatelství domů. Procestoval sedm desítek

zemí čtyř kontinentů a zvláště si oblíbil vysokohorské a cykloturistické terény. Popularizaci oboru formou reportáží se věnuje přes dvacet let zejména v elektronických médiích, překládá a je spoluautorem odborné publikace *Geografie cestovního ruchu* (2001). Zeměpisné průzkumy dvojice dětských cestovatelů zachycuje už v dřívější příručce *Můj první atlas České republiky* (2011).

Adéla Moravcová (1984), absolventka hydrobiologie na PřF UK, zprvu působila v odborných laboratořích na pražské univerzitě a v Bruselu. Na poli ilustrace pro děti a mládež je autodidakt. Vedle dvou zeměpisných výprav Vítka a Štěpánky doprovodila mj. obrázkovou *Knížku pro děti do auta* (2011) či stolní hru *Perníková chaloupka* (2009). Věnuje se rovněž výtvarným projektům pro neziskové organizace (České Švýcarsko o.p.s., SOS dětské vesničky, Skutečně zdravá škola apod.).

KRISTÝNA TÄUBELOVÁ NESMRTELNÝ MĚĎA

Ilustrovala autorka
Praha, Meander 2014, 68 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-87596-42-5
věk 7+

Autorská kniha *Nesmrtelný měďa* vypráví obrazem a lakonickým slovem příběh o nezastupitelné roli milované hračky. Nehledejme v ní proto nová alotria Medvídku Pú – dokládá především odvěkou touhu dítěte po plyšovém kamarádovi. V retrospektivním sledu odkrýváme příhody zapomenutého a znovu objeveného medvídku na půdě domu vlastněného třemi pokoleními. Prostřednictvím konkrétní osobní historie, s využitím autentických fotografií a kombinovaných technik (kresba, digitální tisk či rozmývání klasického inkoustu) doceňuje námět neopakovatelnou atmosférou, jakou vytváří multigenerační soužití a vědomí, že rodina žije koloběhem darované a přijímané lásky. Znovuvzkříšená hračka dokáže tedy i u dospělých čtenářů vyvolat zasuté vzpomínky, někdy bohužel ležící ladem.

Kristýna Täubelová (1977) absolvovala obor scénografie na katedře alternativního a loutkového divadla DAMU. Svě kreaace uplatňuje mj. v dětském divadélku Minor – získala Cenu Alfréda Radoka 2007 za výpravu inscenace *Z knihy džunglí*. Věnuje se rovněž grafice, ilu-

straci a sochařství. Od roku 2012 externě spolupracuje s trutnovským společenským centrem UFFO na dramaturgii programů a tvůrčích dílen pro školy. Kniha *Nesmrtelný měďa* byla zapsána do katalogu White Ravens Mezinárodní knihovny pro mládež v Mnichově pro rok 2014.

ŠÁRKA VÁCHOVÁ CHALOUPKA NA VRŠKU – NOVÉ PŘÍBĚHY

Loutky vytvořila a fotografovala autorka
Praha, Česká televize – Edice ČT 2013,
120 stran + audio CD
ISBN 978-80-7404-109-9
věk 6+

Sedm nových večerníčkových příběhů znovu vyvolává podmanivou atmosféru „roku na vsi“ v lůně podhorské přírody před půldruhým stoletím, kdy se tři děti pantáty Tomše – které už nemají maminku – musely věru otáčet. V souladu s cyklem roku a lidovými obyčeji sledujeme Mařenku, Honzika a Andulku od lednového narození sousedovic Barborky až po Dušičky, kdy se na hřbitově zničehonic vyrojily zeleninové příšery. V časech, kdy za nás vše obstarají domácí spotřebiče a bezdrátová technologie, kdežto tradiční hodnoty obecní pospolitosti a trojgeneračního soužití vymírají, se naše přední loutkářka snaží dětem připomenout, jak jejich vrstevníci v 19. století žili a hospodařili, čeho si vážili a co světili, jak si hráli a čas od času tropili i pěkné neplechty. Koneckonců některé nápěvy zůstávají věčné. Příhody loutek prokládají písničky zaznamenané ve verších, v notové osnově i na příloženém audionosiči.

Šárka Váchová (1947) absolvovala obor loutkářská scénografie na DAMU, kde posléze také vyučovala. Přes čtyřicet let spolupracuje s loutkovými divadly, filma-

ři a televizi. Její animovaný snímek *Paní Bída* (1983) získal 1. cenu na festivalech v Chicagu a ve Zlíně. Výtvarně se mj. podílela na seriálu *My všichni školou povinní* a na kostýmech k filmům *Indiáni z Větrova*, *Rozpuštěný a vypuštěný* nebo *Jak chutná láska*. Její loutková rodina řezbáře Tomše z dvacetidílného televizního večerníčku *Chaloupka na vršku* (2006 až 2013, knižně 2009 a 2013) je k vidění i na putovní výstavě, kterou letos hostily zámky v Žirovnici a Linhartovech u Krnova. Vytvořila rovněž autorské večerníčky *Šibal* (1992) a *Vánoční koledy* (2010) a ilustrovala *Pohádky z vánočního stromku* (2004) Pavla Cmírala.

TEREZA VÁCLAVKOVÁ

JŮLINKA Z JEDLÉ ZAHŘÁDKY

Ilustrovala autorka
Praha, Verzone 2013, 48 nečíslovaných stran
ISBN 978-80-905017-4-4
věk **5+**

CHRUDOŠ VALOUŠEK

CHRUDOŠŮV ZVĚŘINEC

Ilustroval autor
Praha, Baobab 2013,
72 + 24 nečíslovaných stran + maska
ISBN 978-80-87060-84-1
věk **4+** a **13+**

Je až s podivem, jak zvolna, ale přece se v českém prostředí objevují tituly pro děti a mládež, které spojuje zájem o ohleduplné pěstitelství, ekologická východiska a zdravý životní styl. Jůlinka si ráda hraje v okrasné zahradě svých rodičů, kudy neustále projíždí tatínkova sekačka, nicméně jedno místo musí stroj pokaždé vynechat, jelikož tam si dívinka zřídila malou džungli. Zvířecí kamarádi ji podarují semínky a Jůlinka je vysadí, kamkoli je to jen možné. Přesvědčí rodiče o užitečnosti svého nápadu? Jako bonus přidává tato autorská kniha zápisník, v němž lze při společném čtení objevit užitečný receptář bylinných lektvarů. Přehledný příběh na téma přirozená soběstačnost doplňují výrazné pastely.

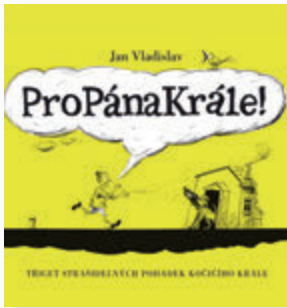
Tereza Václavková (1972) po studiu propagační tvorby na SUPŠ v Praze pracovala jako reklamní grafička. Nyní se věnuje autorské knižní tvorbě pro děti. Vydala už *Jůlinku z veselé zahrádky* (2011) a cestovatelskou knížku *Jak Egu dojel až na konec světa* (2013). Příležitostně vytváří výpravy pro rodinnou divadelní společnost. *Jůlinka z jedlé zahrádky*

ky vyšla rovněž v nizozemštině a její audioknižní verzi namluvil autorčin otec, herec Oldřich Vízner.

Blok, sešit a dvojitá maska-omalovánka ve společném lepenkovém pouzdře mají všechny předpoklady k tomu, aby se staly úlovkem pro celou rodinu. Veškeré součásti tohoto zvěřince se přiléhavě drží svého názvu i účelu. *Valouškova zvířátka* představují zábavný sešitek, v němž verše Terezy Horváthové poukazují na typické zvířecí vlastnosti a hrátky. Maska *Chlupošův Vtom a Žery* karikuje Disneyho seriály, avšak největší příděl mrazivých vtipů obsahuje náčrtník *Chrudošova televize*. Pokud si ho detailně prohlédneme, nemůžeme neocenit jarmareční vizi šelmovského tvůrce, jenž nás nabádá si prohlédnout, co všechno se na svět hrne. Válečná vřava, život v konzumu od DPH přes ČT1, ČEZ, BIS a spol. až po neúprosnou smrt, historie z cyklu *Paměť národa* ruku v ruce s panem Vajíčkem, hovniválové koulející si českou korunou či kapří, kteří si nás obalí, aby si na Štědrý den taky pošmáklí... A pak? Půlnoční monoskop, takže – „hymnu vyčůrat spát“.

Chrudoš Valoušek (1960), absolvent pražské VŠUP, v osmdesátých letech pracoval jako noční hlídač, topič a správ-

ce depozitáře. Svými dřevorezy a linoryty nezaměnitelně ilustroval mj. knihy *O Zlaté mrkvi* (2003) Renaty Bellingerové, *Zazí v metru Raymonda Queneaua či Ďáblův slovník* (oboji 2010) Ambrose Bierce. Laureát Ceny Revolver Revue 2010 získal na mezinárodním veletrhu v Lipsku za album *Chrudošův mix přísloví* (2008) ocenění Nejkrásnější kniha světa. *Chrudošův zvěřinec* získal 3. místo v soutěži Nejkrásnější česká kniha 2014 v kategorii pro děti a mládež a byl zapsán do katalogu White Ravens 2014.

JAN VLADISLAV PROPÁNA KRÁLE!

Ilustrovala Lenka Jasanská
Praha, Apostrof / Verzone 2013, 180 stran
ISBN 978-80-87561-26-3 (Apostrof)
ISBN 978-80-905017-5-1 (Verzone)
věk 6+

Svazek opatřený podtitulem *Třicet strašidelných pohádek Kočičího krále* je dalším dokladem zaujetí, s nímž mnohostranně nadaný český literát od konce padesátých let zprostředkovával dětem klenoty světového folkloru – tentokrát na notu, z níž tak příjemně mrazí. Soubor zahrnuje pohádky s neobvyklými, někdy hororovými a nonsensovými motivy (*O malé malinké stařence a malé malílinké kosti*), v nichž řadí rarachové, převtělení duchové, ba i kovové šelmy. Vyprávění bývají většinou anglosaské, francouzské nebo italské provenience a překvapí nečekanou, místy dokonce strohou pointou. V tomto tematickém uspořádání, umocněném dynamickou typografií, můžeme výbor považovat za vítaný ediční počín z pozůstatosti zkušebního adaptátora, třebaže znalci Vladislavova díla se s mnohými texty setkají i v jeho předešlých pohádkových antologiích.

Jan Vladislav (1923–2009), významný český básník, překladatel a autor děl pro děti a mládež, studoval po válce srovnávací literaturu na FF UK, ale po únorním puči byl z politických důvodů vy-

loučen. Studia dokončil až koncem 60. let. Jako signatář Charty 77 byl nucen odejít do exilu ve Francii: spoluzaložil Čs. dokumentační středisko nezávislé literatury a řídil samizdatovou Edici Kvart. Ve tvorbě pro děti se zaměřil na adaptace klasických pohádek: v letech 1958–1959 vydal spolu s Vladislavem Stanovským průkopnický výbor *Strom pohádek z celého světa a Druhý strom pohádek z celého světa* (nově 2008) s ilustracemi Stanislava Kolibala. V reedicích vyšly i soubory *Kapitán Tulipán a princezna z Bordeaux* (1970), *O kočičím králi a devět dalších hrůzostrašných pohádek*, *O pasáčkovi a zámku na zlatých řetězech* (obě 1971) aj.

Lenka Jasanská (1964) absolvovala pražskou SUPŠ a studovala obor teorie kultury na FF UK. Od roku 1990 působí v reklamě, ilustruje knihy pro děti a graficky vypravuje výtvarné katalogy či bibliofilie. Kniha *Himálajské pohádky* (2012) v přepravení Miroslava Pošty a s jejími ilustracemi získala Zlatou stuhu za nakladatelský počín roku 2013.

TOMÁŠ ZAHRÁDKA DĚDEČEK (3 POHÁDKY)

Ilustroval Jiří Stach
Praha, Meander 2013, 96 stran
ISBN 978-80-87596-21-0
věk 12+

Dobroděj z lesní poustevny, za nímž zavítal listonoš a uchváceně pozoruje jeho počínání, je snad hybatelem počasí, možná obhájcem skomírajícího mužského principu, neřkuli přímo ztělesněním hybatele věcí. Na funkci nesejde. Tenhle pohádkový Dědeček kouzlí mimo čas a prostor, dalek shonu a běsu, vyzbrojen pouze přirozenou laskavostí. Jeho čaj z kůry červeného stromu a další magické propriety léčí pacienty, kteří se chovají dost mechanicky – první živořil jako loutka v rukou zlojalných rádců, druhý se ploužil krajem jako obživlý stroj a v třetím případě procesí prosebníků nepřekročí stín bezradné úředničiny... Zahrádkovo vyprávění sází na minimalismus výrazu a bohatost symboliky, když prolíná starodávno s absurditou a fantaskno s všední realitou. Prvotina autora, jenž rád dlí o samotě a moudře s ní nakládá, tak nutí děti i dospělé s nietzschovským „dítětem v sobě“ v dobrém slova smyslu k něčemu, co svedeme jen v nouzi nejvyšší: posadit se a naslouchat.

Tomáš Zahrádka (1990) absolvoval studia scenáristiky na pražské VOŠ při Konzervatoři Jaroslava Ježka. Pracuje ve fir-

mě Panasonic a v současnosti pobývá služebně v Londýně. Ve volném čase se věnuje teatrologii a dějinám populární hudby a jazzu. Za literární prvotinu *Dědeček* byl v roce 2013 nominován na Magnesii Literu za objev roku.

Jiří Stach (1944) vystudoval fotografii na pražské FAMU. Působil jako filmový fotograf (např. na Menzlově snímku *Ostře sledované vlaky*). Fundus jeho díla, inspirovaný hlavně surrealismem a arcimbolovskou poetikou a shrnutý do výboru *Natura magica* (2006), je vystaven v předních muzeích po celém světě. Pro Meander výtvarně doprovodil i knihu Lenky Uhlířové *Velká cesta Malého pána* (2008), thriller pro vegetariány Petra Stančíka *Mrkev ho vcucla pod zem* (2013) a výbor z poezie *Chodit po provaze je snadné – Ivan Wernisch mládeži* (Nejkrásnější česká kniha roku 2011).

LAUREÁTI VÝROČNÍCH CEN V OBLASTI LITERATURY PRO DĚTI A MLÁDEŽ

ZLATÁ STUHA 2013 – LITERÁRNÍ ČÁST

Kategorie Beletrie pro děti

- **Eva Papoušková** za knihu *Kosprd a Telecí* (Albatros) – v katalogu 2012/2013

Kategorie Beletrie pro mládež

- **Petra Dvořáková** za knihu *Julie mezi slovy* (Host) – v katalogu 2012/2013

Kategorie Literatura faktu pro děti a mládež

- **Václav Cílek** za knihu *Krajiny domova* (Albatros) – bliže na straně 8

Kategorie Kritika literatury a umění pro děti a mládež

- **Pavel Mandys a kol.** za knihu *2 × 101 knih pro děti a mládež* (Albatros)

ZLATÁ STUHA 2013 – VÝTVARNÁ ČÁST

Kategorie Knihy pro mladší děti

- **Andrea Tachezy** za ilustrace k lepoprele *Ferdinande!* (Běžiliška) – bliže na straně 10

Kategorie Knihy pro starší děti a mládež

- **Marina Richterová** za ilustrace ke knize *Louskáček a Myší král* (Knižní klub)

Kategorie Literatura faktu pro děti a mládež

- **Dora Dutková** za ilustrace ke knize *Papaver* (Argo) – bliže na straně 7

Kategorie Výtvarný počín roku

- **David Böhm** za ilustrace ke knize *Hlava v hlavě* (Labyrint / Raketa) – bliže na straně 5

ZLATÁ STUHA 2013 – KOMIKS PRO DĚTI A MLÁDEŽ

- **Pavel Čech** za knihu *Dobrodružství Rychlé Veverky 1, 2* (Petrkov) – bliže na straně 6

MAGNESIA LITERA 2014 – KATEGORIE LITERA ZA KNIHU PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Vítěz

- **Ondřej Buddeus & David Böhm** za knihu *Hlava v hlavě* (Labyrint / Raketa) – bliže na straně 5

Další nominovaní

- **Eva Papoušková** za knihu *Kosprd a Telecí* (Albatros) – v katalogu 2012/2013
- **Eva Prchalová** za knihu *Cesta svatým Vít-ahem* (Meander) – bliže na straně 13

ADRESÁŘ

PARTNEŘÍ PUBLIKACE

Svaz českých knihkupců a nakladatelů

Mariánské náměstí 190/5
P. O. Box 177, 110 01 Praha 1
T 224 219 944
E sckn@sckn.cz
W www.sckn.cz

Česká sekce IBBY

c/o Památník národního písemnictví
Strahovské nádvoří 132/1
118 38 Praha 1
E ibby@seznam.cz
W www.ibby.cz

NAKLADATELSTVÍ UVEDENÁ V TEXTU

Akropolis – Filip Tomáš

Severozápadní IV 16/433
141 00 Praha 4
T 222 360 991
E filiptomas@akropolis.info
W www.akropolis.info

Albatros

Na Pankráci 1618/30, 140 00 Praha 4
T 261 397 200
E albatros@albatrosmedia.cz
W www.albatrosmedia.cz

Apostrof – Miroslav Pošta

Šimůnkova 1685/22, 182 00 Praha 8
T 777 676 782
E miposta@seznam.cz
W www.knihy-apostrof.cz

Argo

Miličova 13, 130 00 Praha 3
T 222 781 601
E argo@argo.cz
W www.argo.cz

Baobab

Plavecká 14, 128 00 Praha 2
T 222 588 001
E kmenbaobabu@volny.cz
W www.baobab-books.net

Baset – Nakladatelství Miloš Uhlíř

Vinohradská 1784/134, 130 00 Praha 3
T 244 402 705
E uhlir@baset.cz
W www.baset.cz

Běžiliška

c/o Hogrefe – Testcentrum
Antala Staška 1357/78, 140 00 Praha 4
T 776 059 005
E frantisek@beziliska.cz
W www.beziliska.cz

Česká televize – Edice ČT

c/o Albatros Media,
Na Pankráci 1618/30, 140 00 Praha 4
T 261 397 200
E albatros@albatrosmedia.cz
W www.albatrosmedia.cz

Host

Radlas 5, 602 00 Brno
T 545 212 747
E redakce@hostbrno.cz
W www.hostbrno.cz

Labyrint / Raketa

Jablonecká 715, Box 32, 190 00 Praha 9
T 224 922 422
E labyrint@labyrint.net
W www.labyrint.net

Limonádový Joe

Sněmovní 5, 118 00 Praha 1
T 603 440 959
E jiri.dedecek@hotmail.cz
W www.dedecek.cz

Meander

Zubatého 1, 150 00 Praha 5
T 257 324 232
E nakladatelstvi@meander.cz
W www.meander.cz

Mladá fronta – divize Knihy

Mezi Vodami 1952/9
143 00 Praha 4
T 225 276 313
E prodej@mf.cz
W www.mf.cz

Nakladatelství 65. pole

Koněvova 141, 130 00 Praha 3
T 267 108 248
E nakladatelstvi@65pole.cz
W www.65pole.cz

Petrkov

Havlíčkovo nám. 180
580 01 Havlíčkův Brod
T 569 424 540
E vysocina@knihyhb.cz
W www.knihyhb.cz

Portál

Klapkova 2, 182 00 Praha 8
T 283 028 111
E naklad@portal.cz
W www.portal.cz

Práh

Patočkova 2386/85
169 00 Praha 6
T 603 350 053
E vopenka@prah.cz
W www.prah.cz

Slovart

Oderská 333, 196 03 Praha 9
T 266 177 141
E slovart@slovart.cz
W www.slovart.cz

Verzone

Baranova 1802/21, 130 00 Praha 3
T 733 717 394
E verzone@verzone.cz
W www.verzone.cz

KNIHKUPECTVÍ, V NICHŽ LZE ZAKOUPIT KNIHY UVEDENÉ V TEXTU

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Kafkovo knihkupectví

Staroměstské náměstí 12, 110 00 Praha 1,
T: 222 321 454

Knihkupectví Seidl, Štěpánská 26,

110 00 Praha 1, T: 222 230 723

Knihkupectví U stromečku

Elišky Přemyslovny 434,
156 00 Praha 5 – Zbraslav
T: 257 921 162

Knihy Trávníček, za vrátnicí

Thomayerovy nemocnice, Vídeňská 800,
140 00 Praha 4, T: 261 084 017,
E: travnicek@czknihy.cz

Kosmas Praha-Nové Butovice

OC Galerie Butovice, Radlická 117,
158 00 Praha 5, T: 234 141 224,
E: knihkupectvi.novebutovice@kosmas.cz

Kosmas Praha-Perlová

Perlová 3, 110 00 Praha 1,
T: 224 225 558
E: kosmas.perlova@kosmas.cz

Kosmas Praha-Štěrboholy, Fashion

Arena Outlet, Zamenhofova 440,
108 00 Praha 10, T: 234 657 361,
E: knihkupectvi.sterboholy@kosmas.cz

Kosmas Praha-Karlín, Sokolovská 394/17,

186 00 Praha 8, T: 234 780 444,
E: knihkupectvi.karlin@kosmas.cz

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Knihkupectví Daniela

Masarykovo náměstí 101, 256 01 Benešov,
E: knihkupectvi.daniela@tiscalic.cz
W: www.knihkupectvi-daniela.cz

Knihkupectví Pistorius & Olšanská s.r.o.,

Pražská 128, 261 01 Příbram I,
T: 318 627 479, 604 240 869,
E: obchod@knihkupectvi-olsanska.cz

Knihkupectví Pistorius & Olšanská s.r.o.,

Pražská 590, 268 01 Hořovice,
T: 311 512 183, 604 240 864
E: horovice@knihkupectvi-olsanska.cz

Kosmas Kolín, Pražská 947, 280 02 Kolín II,

T: 321 722 788
E: knihkupectvi.kolin@kosmas.cz

Kosmas Kutná Hora, Komenského nám.

683, 284 01 Kutná Hora, T: 327 511 668,
E: knihkupectvi.kutnahora@kosmas.cz

KARLOVARSKÝ KRAJ

Kosmas Cheb, Kamenná 20,

350 02 Cheb, T: 354 422 565,
E: knihkupectvi.cheb@kosmas.cz

PLZEŇSKÝ KRAJ

Kosmas Plzeň-Borská Pole

U letiště 2/1074, 301 00 Plzeň-Bory,
T: 377 423 917,
E: plzen.borskapole@kosmas.cz

Kosmas Plzeň-Klatovská, Klatovská 13,

321 00 Plzeň, T: 377 223 508,
E: plzen.klatovska@kosmas.cz

ÚSTECKÝ KRAJ

Knihcentrum Louny

Pražská 88, 440 01 Louny,
E: louny@knihcentrum-louny.cz

LIBERECKÝ KRAJ

Knihkupectví Serious, Mírové náměstí 11,

466 01 Jablonec n/N., T: 601 581 591,
W: www.serious.cz

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Kosmas Hradec Králové, Mánesova 781,

500 02 Hradec Králové, T:495 580 383–4,
E: knihkupectvi.hk@kosmas.cz

PARDUBICKÝ KRAJ

Kosmas Pardubice

Pernštýnské náměstí 49,
530 02 Pardubice-Staré Město,
T: 466 512 371,
E: knihkupectvi.pardubice@kosmas.cz

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Knihcentrum Blansko

Rožmitálova 5/7, 678 01 Blansko,
E: blansko@knihcentrum-blansko.cz

Knihcentrum Brno Caffé

U Dálnice 777, 664 42 Modřice,
E: brno.olympia@knihcentrum-brno.cz

Knihkupectví Zdenka Dvořáková

Národní třída 1472/21, 695 01 Hodonín,
T: 725 864 147, 518 353 280,
E: knihy.hodonin@iex.cz,
W: www.knihy-hodonin.cz

Kosmas Brno

OC The Campus Square, Netroufalky
14–16, 625 00 Brno-Bohunice,
T: 546 210 833,
E: knihkupectvi.brno@kosmas.cz

OLOMOUCKÝ KRAJ

Knihkupectví Patka

Žižkova 340/45, 789 01 Zábřeh na Mor.,
T: 583 412 756, 602 509 821,
E: knihkupectvipatka@seznam.cz

Kosmas Olomouc

Ostružnická 329/14, 779 00 Olomouc,
T: 585 242 696,
E: knihkupectvi.olomouc@kosmas.cz

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Knihcentrum Český Těšín

Hlavní 19, 737 01 Český Těšín,
E: cesky.tesin@knihcentrum-cesky-tesin.cz

Knihcentrum Hlučín

Mírové náměstí 25, 748 01 Hlučín,
E: hlucin@knihcentrum-hlucin.cz

Knihcentrum Nový Jičín

Generála Hladů 25, 741 01 Nový Jičín,
E: novyjicin@knihcentrum-novy-jicin.cz

Knihcentrum Opava Tesco

Těšínská 44, 746 01 Opava,
E: opava.silesia@knihcentrum-opava-
-silesia.cz

Knihcentrum Opava

Hrnčířská 5, 746 01 Opava,
E: opava.hrncirska@knihcentrum-opava.cz

Knihcentrum Ostrava

Smetanovo náměstí 8, 702 00 Ostrava,
E: ostrava@knihcentrum-ostrava.cz

Kosmas Opava

Mezi Trhy 1, 746 01 Opava,
T: 553 652 872,
E: knihkupectvi.opava@kosmas.cz

Kosmas Ostrava

OC Avion, Rudná 110, 700 30 Ostrava,
T: 596 753 348,
E: knihkupectvi.ostrava@kosmas.cz

INTERNETOVÁ KNIHKUPECTVÍ

Knihcentrum e-shop,

E: obchod@knihcentrum.cz,
W: www.knihcentrum.cz

Kosmas – internetové knihkupectví,

W: www.kosmas.cz

Uvedená knihkupectví jsou členy Svazu českých knihkupců a nakladatelů.

O AUTORECH

Jana Čeňková (1957) absolvovala FF UK, obor bohemistika – pedagogika, a působí na katedře žurnalistiky Institutu komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK. Specializuje se na historii i kritiku literatury a ilustrace pro děti a mládež. Zejména v této oblasti je autorkou řady knižních monografií, studií a libretistkou výstav. Edičně uspořádala mj. výběry z tvorby Františka Hrubína (*Křídla lásek mých*, 2010), Karla Jaromíra Erbena (*Živá voda*, 2011) a antologii *Závrat – Povídky s napětím* (2013). Pracuje jako čestná předsedkyně České sekce IBBY, je členkou Českého PEN-klubu a občanského sdružení Magnesia Litera, kde pracuje také jako porotkyně.

Petr Matoušek (1968) vystudoval FSV UK, obor žurnalistika a nakladatelská věda, a jako literární kritik a editor se specializuje na anglickojazyčnou beletrii a literaturu pro děti. Sestavil antologii *Britská čítanka – Hedvábný manšestr* (2001, 2004, 2008). Překládá knihy Monty Pythona Terryho Jonese (*Pohádky k neuvěření*, 2014). Vedl týdeník *Nové knihy*, působil v *Lidových novinách*, jeho stati a pořady se objevují v českých denících či na vlnách rozhlasové stanice Vltava. Pracuje v porotách cen Zlatá stuha a Magnesia Litera. Jako spolupracovník předních českých nakladatelství se podílel na vydání dvou stovek překladů z anglofonních literatur pro dospělé i pro mládež.

NEJLEPŠÍ KNIHY DĚTEM

Výběr z českých knih pro děti a mládež 2013/2014

Texty © Jana Čeňková & Petr Matoušek, 2014

Design © Bedřich Vémola, 2014

Vydala Komise pro dětskou knihu

Svazu českých knihkupců a nakladatelů

ve spolupráci s Českou sekcí IBBY

v Praze roku 2014 jako volně šířitelný bulletin

Uzávěrka dat: 30. 9. 2014

Texty lze citovat výlučně s uvedením jmen autorů

Počet stran 24

ISBN 978-80-905680-0-6

www.nejlepsiknihydetem.cz